



---

# Upadek moralności w społeczeństwie i norma, według której można go odpowiednio oceniać

Úpadok morálky v spoločnosti a normy,  
podľa ktorých ju možno správne posudzovať

ks. dr Tomasz Gwoździewicz



# Úpadok alebo zmena morálky?

V modernej spoločnosti vznikajú rôzne deštruktívne sily, ktoré stierajú hranicu medzi dobrom a zlom, medzi tým, čo je človeku ako ľudskej bytosti dovolené a čo nie. V extrémnych prípadoch to znamená takú slobodu od hodnôt a noriem akéhokoľvek etického systému, že prestáva existovať aj povinnosť konať dobro. O to viac necítíme potrebu ospravedlňovať morálku prostredníctvom náboženstva. Hodnotenie sa čoraz častejšie uskutočňuje skôr z pragmatického než morálneho hľadiska a neobmedzená, ale riskantná sloboda podkopáva doteraz zaužívané hierarchie morálnych hodnôt. Čo je možné, stáva sa prípustným, najmä ak to robí väčšina spoločnosti.

# Morálka

Morálka - z latinského mos, moris - zvyk, obyčaj;

## **Rôzne spôsoby chápania morálky:**

- súbor správania a postojov v určitej sociálnej skupine (skúma sociológia morálky)
- morálka ako étos - to, čo určitá skupina považuje za morálne záväzné (napr. lekárske étos, ktorý sa prejavuje: deontologickými kódexmi, lekárske kódexom, kódexom pre sestry a pôrodné asistentky)
- súbor morálnych noriem postavených na určitom filozofickom systéme alebo svetonázore (vytvorenom v rámci etiky alebo morálnej teológie)



# Morálka - čo padá?

- Človek ako slobodný a racionálny subjekt musí byť vždy vnímaný ako *homo ethicus*, čo znamená, že nikdy nemôže konať mimo morálky.
- *Morálkou sa nazýva súbor zásad, úsudkov a noriem správania, ktoré sa považujú za správne. Morálka definuje rozsah názorov a správania, ktoré sa považujú za správne. Vytvára hranice medzi tým, čo je správne a čo nie.*



# Křestánská morálka a jej špecifiká

(A. Kokoszka)

## **Istniejü trzy góówne postacie moralnošci**

1. Moralnošć spoóeczna (instyunktów)
2. Moralnošć etyczna (sumienia)
3. Moralnošć religijna (łaski)

## **Existujü tri hlavné formy morálky**

1. Sociálna morálka (inštinky)
2. Etická morálka (svedomia)
3. Náboženská morálka (milosti)

Moralność chrześcijańska: bez ulegania istniejącej obecnie tendencji do ograniczania jej przedmiotu wyłącznie do dziedziny relacji międzyosobowych i społecznych. Istotnym nurtem etycznym życia ludzkiego jest bowiem również odniesienie **człowieka do Boga, a także stosunek do samego siebie.**

Kreśťanská morálka: bez toho, aby podľahla súčasnej tendencii obmedziť jej predmet výlučne na oblasť medziľudských a sociálnych vzťahov. Dôležitou etickou líniou ľudského života je **totiž aj vzťah človeka k Bohu, ako aj jeho vzťah k sebe samému.**

Ks. Bramorski

## Przyczyny „zmiany” - wewnętrzne

1. Morálna autonómia => "personalistická morálka", ktorá sa vyhlasuje za autonómnu a subjektivistickú a odmieta akúkoľvek heteronómiu vrátane teonómie!
  - Výsledky antropocentrizmu
  - "Humanae Vitae" - Haring, Böckle , Curran
    - Haring - napomenutie KNW, konzultácie s veriacimi a referendum
    - Franz Böckle - prijatie obsahu encykliky je vôľou svedomia; antikoncepcia je svedomím manželov
    - Ch. Curran - kampaň proti encyklike, kampaň proti Pavlovi VI.

## 2. Autonómna morálka "morálka viery"

### **Prof. Alphonse Auer**

"Nie je Božím zámerom sprostredkovať človeku konkrétne etické princípy prostredníctvom javov a procesov obsiahnutých v Zjavení. Je skôr na človeku, aby kritickou analýzou vlastnej skúsenosti zistil, čo je v jeho živote prospešné a čomu sa má z rovnakých dôvodov vyhnúť."

### **Karl Wilhelm Merks:**

Boh stvoril človeka, ale človek zostáva úplne nezávislý od Boha

čo nasleduje?

- Všetky rozhodnutia sú vecou svedomia - svedomie si má vytvoriť vlastný rebríček hodnôt a morálky
- Magistérium by nemalo vydávať konkrétne príkazy
- T. morálna by sa mala usilovať o mierové spolužitie medzi pozíciami

### 3. "Amoris laetitia"

- Kreatívne svedomie
- Považovanie morálnych absolútností za "pravidlá" vyjadrujúce požiadavky "ideálu", a nie za záväzné morálne povinnosti pre každého v každej situácii. (E. Christian Brugger - Virginia)

„Podľa mienky niektorých teológov sa funkcia svedomia, aspoň v minulých dobách, obmedzovala iba na uplatnenie všeobecných noriem, ktoré sa využívajú v jednotlivých prípadoch ľudského života. Normy tohto druhu - tvrdia oni - však nie sú schopné zachytiť a zohľadniť celistvú a neopakovateľnú osobitosť jednotlivých skutkov; istým spôsobom môžu pomôcť správne zhodnotiť situáciu, ale nemôžu nahradiť osoby v rozhodovaní o tom, ako treba konať v jednotlivých prípadoch” (VS 55)

## *Veritatis splendor:*

*1. sloboda: "v niektorých prúdoch súčasného myslenia sa význam slobody zdôrazňuje do takej miery, že sa z nej robí absolútum, ktoré má byť zdrojom hodnôt. Týmto smerom sa uberajú doktríny, ktoré strácajú zmysel pre transcendenciu alebo sa otvorene hlásia k ateizmu. (...) V dôsledku toho sa však vytratila nevyhnutná požiadavka pravdy, ktorá ustúpila kritériu úprimnosti, autenticity, "súhlasu so sebou samým", čo viedlo k mimoriadne subjektivistickej interpretácii morálneho usudzovania (VS 32)*

*2. rozum: existovala teória úplnej zvrchovanosti rozumu v oblasti morálnych noriem pre správne usporiadanie života na tomto svete. Tieto normy by predstavovali oblasť výlučne "ľudskej" morálky, to znamená, že by vyjadrovali zákon, ktorý si človek autonómne prisvojuje a ktorého výlučným zdrojom je ľudský rozum. Boh v žiadnom prípade nemôže byť považovaný za autora tohto zákona (VS 36)*



## Potreba správneho pochopenia

- Autonomía - človek koná slobodne
- Teonomía - "Niektorí právom hovoria o teonomii alebo teonomii účasti, pretože dobrovoľná poslušnosť človeka Božiemu zákonu znamená skutočnú účasť rozumu a vôle človeka na Božej múdrosti a prozreteľnosti. Tým, že Boh zakazuje človeku "jesť zo stromu poznania dobra a zla", potvrdzuje, že človek nemá toto "poznanie" od počiatku, ale má na ňom účasť len prostredníctvom svetla prirodzeného rozumu a Božieho zjavenia, ktoré mu zjavujú požiadavky a výzvy večnej múdrosti: podriadením sa zákonu sa sloboda podriaďuje pravde stvorenia.



## Dôvody zmeny/zníženia - externé

- 1. Morálny relativizmus** - je druh krízy okolo otázky pravdy. Zánik predstavy univerzálnej pravdy o dobre, ktorá je kognitívne prístupná ľudskému rozumu, nevyhnutne viedol aj k zmene koncepcie svedomia (VS 32).
- 2. Svetskost'**
- 3. Liberalizmus:** "liberálna politika verí, že volič vie všetko najlepšie. Liberálne umenie tvrdí, že nie je dôležité to, čo je krásne, ale to, čo sa niekomu páči. Liberálna ekonómia tvrdí, že zákazník má vždy pravdu. Liberálna etika nám radí, aby sme konali odvážne podľa vlastného presvedčenia, ak cítime, že to bude dobré. Liberálne vzdelanie nás učí myslieť samostatne, pretože všetky odpovede nájdeme sami v sebe."  
(Y. Harari, Homo Deus)
- 4. Spotrebiteľstvo**



# Smerom k norme...

- 1. Kristocentrizmus**
- 2. Antropologický obrat (chápaný kristocentricky)**
- 3. Dôstojnosť ľudskej osoby**
- 4. Správna synestéziológia**



# WHY BE MORAL?

We in the Catholic Church have often heard that we Catholics should be good and moral because God commands it; it is his will for us. In other words, our reason for being moral is that it is our way of loving God. This is true, of course, for us Christians and for other religious people. It provides a religious reason for living a morally good life. However, for the non-religious person we need a different reason and for ourselves as well, this time, a moral reason. From what was said earlier we can say that being moral is the human thing to do, because doing so promotes human welfare; it humanises us; it is through being moral that we become truly human and it also promotes the common good.

# Úlohy

1. Dialóg
2. Popularizácia
3. Obrana

"Budúci pápež musí pochopiť základnú dynamiku sveta politiky a globálnej ekonomiky v XXI. storočí a uznať, že jediný tlak, ktorý môže Cirkev v týchto otázkach vyvinúť, je tlak morálny."

(G. Weigel, *The next Pope: The Office of Peter and a Church in Mission*)



Koniec